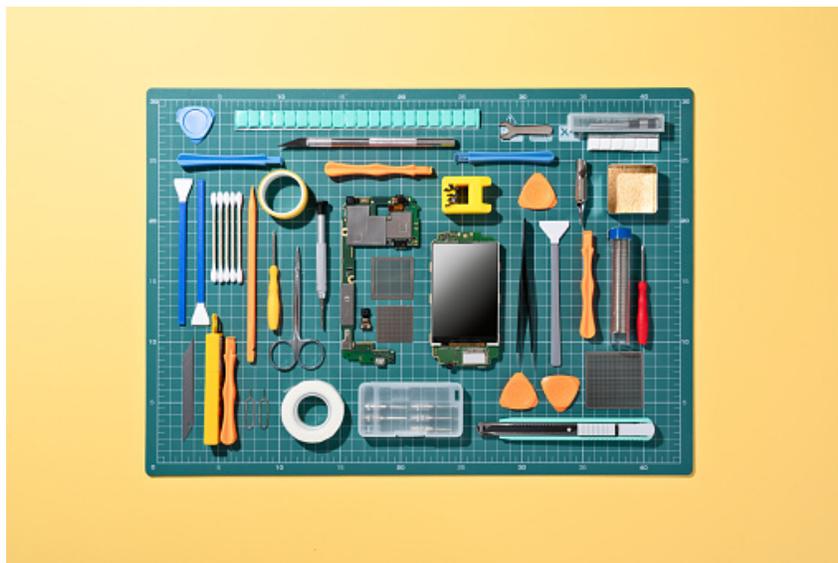

Forside (/)

Right to Repair bevægelsen forklaret

Alle har ret til en reparation

Idéen bag Right to Repair-bevægelsen er, at man som forbruger bør have lov til og mulighed for at reparere de produkter, man har købt og betalt for. Kilde: Getty images.

Skrevet af

Christian Villum (/Christian-Villum)
Iværksætter & digital strategikonsulent (/Christian-Villum)
Autofunkt (/Christian-Villum)
5 artikler
51 indlæg

(/Christian-Villum)

Når du åbner en pakke med en splinterny laptop fra det amerikanske firma Framework, finder du noget meget usædvanligt ekstraudstyr: en skruetrækker. Den er en invitation til at åbne, udforske og – når uheldet er ude – reparere computeren. Det virker måske som en uskyldig gimmick, men det er ganske kontroversielt. Framework og den uskyldige skruetrækker er nemlig en del af den globale Right To Repair-bevægelse, som ønsker at ændre måden, hvorpå forbrugerelektronik skabes og bruges – også i Danmark.

A COMPLETELY Upgradeable Laptop? - Framework Laptop ...

“En forbruger burde have lov til – og nem mulighed for – at konfigurere deres produkt til at gøre præcis det, de ønsker,” siger Nirav Patel, som er direktør hos Framework. Han har tidligere været med til at lede udviklingen af Oculus VR, som Facebook købte for 2 mia. dollars i 2014. Han er dermed ikke nogen hvem som helst.

<https://www.instagram.com/p/CRYQCekLjCq>

Et opslag delt af Framework (@frameworkcomputer) (<https://www.instagram.com/p/CRYQCekLjCq>)

Dét Patel taler om, er et stort argument i den globale bølge for mere bæredygtighed og forbrugerbeskyttelse i branchen for avanceret elektronik. Han er sammen med tusinder af andre fagaktivister samlet under kampråbet “Right o Repair” – retten til at reparere – som ønsker at ændre verdens forbrugsmønstre radikalt. Det står nemlig skidt til med måden, hvorpå vi forbruger elektronik, såsom eksempelvis laptops. Det er nemlig utroligt svært, og nogle gange

umuligt, at reparere elektronikken. Det betyder, at det oftest havner i containeren, når det går i stykker. Men sådan behøver det ikke være, og det er Patel og andre nu ved at gøre noget ved.

Idéen bag Right to Repair-begrebet er, at man som forbruger bør have lov til og mulighed for at reparere de produkter, man har købt og betalt for. Dette kender vi fra eksempelvis biler, hvor kyndige bilister nemt skifter en tandrem eller et tændrør. Sagen er dog en helt anden for avancerede teknologiprodukter, da de ofte er designet således, at det er svært eller sågar umuligt at åbne op og tage sagen i egen hånd – eller få nogen andre til det.

Byg og reparere selv din computer. Kilde: Frame.work
(<https://frame.work/>)

Krav til producenter – og kulturændring blandt forbrugere

Dét, bevægelsen kræver, er blandt andet, at producenten gør information om udskiftning af komponenter tilgængelig i form af eksempelvis tekniske manualer samt giver adgang til softwareopdateringer, som skal bruges, når en nyudskiftet komponent skal kobles på systemet. Derudover bør producenten udbyde reservedele eller gøre det klart, hvor reservedele kan købes, samt sørge for, at det bliver muligt for forbrugeren selv at vælge, hvilken software man kan installere. Disse argumenter præsenteres i øjeblikket på den politiske bane som ny lovgivning, både i USA og EU.

Men derudover har bevægelsen også et meget mere ambitiøst og vigtigt mål: At presse producenterne til i meget højere grad at designe produkterne, så de er nemmere at reparere. Deres design

skal være baseret på et princip om længst mulig holdbarhed. At få producenterne med på dén er forventeligt ikke nogen nem opgave, så derfor tager bevægelsen en helt anden og mere snedig vej. De arbejder nemlig i stedet på at skabe opmærksomhed i den brede befolkning omkring en ny forbrugerkultur, hvor ny erkendelse hos forbrugerne forventeligt vil skabe nogle nye krav og forventninger hos os, der køber produkterne. Tesen er således, at hvis vi som forbrugere stiller krav om bæredygtighed, så vil efterspørgslen være med til at dirigere producenterne ind på den rette sti.

QR-koder kan hjælpe forbrugeren på vej

Netop reparationskulturen hyldes hos Framework.

(<https://frame.work/>) Foruden skruetrækkeren i pakken, som nemt åbner de fem skruer, der skal skrues løs for at kigge indenfor i deres laptop, så har de klistret QR-koder på alle komponenter, så de er nemme at identificere. Når man som forbruger scanner en kode, bringer den dig til et website med instruktioner for at opgradere, erstatte eller sælge komponenten.

Til sammenligning er eksempelvis laptops fra Apple loddet sammen og dermed praktisk talt umulige at åbne uden at ødelægge chassis og komponenter, medmindre man har faglig indsigt i, hvordan man gør. Dermed har man som forbruger – hvis den går i stykker – valget mellem at købe en ny eller gå til en officiel reparatør. Sidstnævnte kommer tit med en heftig udgift, og du har ikke nogen indsigt i hverken diagnose eller løsning på problemet. Derfor ender ellers fint fungerende laptops fra Apple og andre producenter alt for tit i skraldespanden, lyder argumentet fra Right to Repair -bevægelsen.

Ironisk nok bygger Apples succes faktisk på en åbenhed i designet. Co-founder Steve Wozniak, som byggede firmaet op sammen med den mere offentligt kendte Steve Jobs, er citeret for at udtale, at Apple simpelthen ikke ville eksistere, hvis ikke grundstenen var lagt i en teknologisk kontekst, hvor "hardware hacking", samskabelse og fri adgang til designs var normen. Konkret var Wozniak og Jobs en del af kredsen omkring Homebrew Computing Club tilbage i 1970'erne, hvor computerentusiaster – i øvrigt også inklusive Bill Gates, som jo senere stiftede Microsoft – mødtes for at bygge computere sammen. Resten er, som man siger, historie. Men en historie, hvor de mest ambitiøse af computerhobbynørderne endte med at skabe en brug-og-smid-væk-kultur.

Miljøet betaler (selvfølgelig) den største regning

Som man kan gætte uden nogen længerevarende uddannelse i rygsækken, er forbrugerrettighederne dog ikke det eneste, der er på spil. Klodens miljø udpines af vores nuværende fremstillings- og forbrugsmønstre. En FN-rapport, der blev udgivet sidste år, fortæller, at vi globalt set er på vej til at producere næsten 75 mio. ton elektronisk affald i 2030, hvilket er en fordobling over de seneste 15 år. Dette gør det til én af verdens hurtigst voksende affaldstyper, som i øvrigt også indeholder særdeles farlige tungmetaller og kemikalier.

Portabilitet vs. holdbarhed

Argumentet for den lukkede tilgang, som alle store producenter sværger til, er, at det gør det muligt at gøre produkterne, eksempelvis laptops, tyndere ved at sætte komponenterne så tæt, at det kræver en fagperson at lave indgreb. Dermed beskytter man med et lukket og kompliceret design forbrugeren mod "dårlige reparationer", som det hedder sig, når man går dem på klingen. Men er et sådant trade-off mellem portabilitet og langvarig holdbarhed virkelig, hvad forbrugere ønsker? Ville det ikke give mening at lave en laptop nogle få hundrede gram tungere og så tilføje adskillige år til holdbarheden? Det budskab er centralt i den indsats, som Right to Repair-bevægelsen prøver at skabe ørenlyd for hos verdens borgere samt den globale teknologiindustri og de lovgivere, som regulerer dem.

I USA er Right to Repair en prioritet for Biden-administrationen og udgør en byggesten i indsatsen for at tøjle de store tech-firmaer, som har været i søgelyset i en årrække hos Kongressen, og resten af verden, af en række forskellige årsager, inklusive konkurrenceforvrængning og politisk manipulation. Med de ubæredygtige produktionsprincipper føjes endnu en slem samfundsmæssig bivirkning til listen.

Kampen i Europa og Danmark

I Europa er der også kog i gryden. Både Storbritannien og Frankrig har vedtaget Right to Repair-lovforslag, som sætter skruetvingen på producenterne. Frankrig kræver eksempelvis en lovpligtig "reparerhedsscore" på alle elektronikprodukter – hvilket Apple derfor har måttet introducere i deres franske webshop og denne lov går igen i det lovforslag, som EU-Kommissionen for nyligt stemte igennem. Heri er der også krav om, at producenter skal drages til ansvar for, at hårde hvidevarer, fjernsynsskærme og elektrisk køkkenudstyr kan repareres mindst ti år fra salgsdato.

Adskillige tiltag i civilsamfundet finder også sted. NGO'er og borgere er gået sammen på både nationalt og europæisk plan i store interessegrupper, som råber så højt i pressen, de kan, for at bringe mere fokus på tematikkerne. Herhjemme eksempelvis frontet af organisationer som FAIR, der i mange år har samlet brugte computere ind til istandsættelse og genanvendelse.

Træerne vokser dog ikke ind i himlen. Sagen er nemlig den, at lovgivningen kun gælder nye produkter, og altså ikke alle de enorme mængder varer, som er på hylderne og lagrene nu. Endvidere er kravet om tilgængelighed af reservedele i ti år kun tilgængeligt for reparatører og teknikere, og altså ikke for fingerfærdige menige borgere.

Så kampen fortsætter ufortrødent mellem aktivisterne og NGO'erne på den ene side og producenterne på den anden. Politikerne sidder som altid i midten og skal få det hele til at gå op. Lad os om ikke

andet for planetens skyld håbe, at de får fingeren ud i en vis fart.

Giv din stemme

4,4/5

5 stemmer

KOMMENTARER

UDVALGTE JOB (/KOMMUNIKATION-JOB)

[\(/kommunikation-job/cbs-Programkoordinator \(/kommunikation-job/cbs-](#)

Frist: 9. oktober

[\(/kommunikation-](#)

Studertermedhjælper (/kommunikation-job/realdania-

Frist: 1. oktober

Kommunikationsmedarbejder (/kommunikation-job/wonderful-

Frist: 21. september

[\(/kommunikation-](#)

Pressekonsulent (/kommunikation-job/koebenhavns-kommune-

Frist: 22. september

[\(/kommunikation-job/rockwool-](#)

Internal Communications Manager (/kommunikation-

Frist: 26. september

Akademiker Pension

kommunikationsrådgiver (/kommunikation-

Frist: Hurtigst muligt

FØLG OS

Facebook (<https://www.facebook.com/Kforum>)

Twitter (<https://twitter.com/kforum>)

LinkedIn (<http://www.linkedin.com/company/kommunikationsforum-a-s>)

Instagram (<https://instagram.com/kforum/>)

Youtube (https://www.youtube.com/results?search_query=kforum)

Pinterest (<https://www.pinterest.com/kforum/>)

AKTIVITETER

Opslå job

[\(/kommunikation-job/danmarks-bedste-jobbank-for-kommunikationsjob\)](#)

Indryk banner [\(/banner-annonce\)](#)

Indsend jobhop [\(/jobhop\)](#)

Skriv for Kforum

[\(/skrivforkforum\)](#)

Om Kforum [\(/om\)](#)

Privacy policy [\(/privacy\)](#)

KONTAKT OS

Kommunikationsforum A/S
GL. Kongevej 3E, 4. sal, Baghuset
1610 København V

Telefon: 33 42 21 60
E-mail: info@kforum.dk
(<mailto:info@kforum.dk>)